

Vladimír Reis

CESTY

SKRYTOSTI

Nakladatelství ARSCI

Praha 2003

O TVARECH ZMĚNĚNÝCH DO NOVÝCH TĚL
MĚ ZPÍVATI PUDÍ NADŠENÝ DUCH...
TĚCH ZMĚN JSTE PŮVODCI SAMI

Publius Ovidius Naso: Proměny

DR. OSUD

Mají po krk dnešního života, mají fízly za patama, mají zašitého tatku od svejch mladejch, jejich příbuzný přídou neznámo kde o kejhák – myslíte, že takovejch je málo? Takovejch je moc. Leze to na mozek.

„Co je po tom, když někomu opravím kolečko – a ono mu v hlavě stejně zůstane jedno navíc. I kdybych člověka spravil se vším všudy – nedalo by mi to, musel bych se pustit do mizerie kolem, co ho rozhodila.“

Havelka je doktor eňuněňu, nekouká na pacienty jako na kýbl nervů. Pane doktore, takle nemluvte, dyť jde o krk, dneska se takle nesmí mluvit.

„Já vím, jíst se chce,“ a takovej ostrej kukuč do mě zavrtá, „my si ten provázek pleteme sami.“

Něco napoví, mně to vrtá hlavou, a když jsem doma v klidu, musím říct, že trefil hřebík na hlavičku. Někdy se rozchechtám, až stará zavře dveře zvedle. Třeba vymyslí slovo, něčemu dá nový jméno – a sedí to. Je to mezi náma, jsme dva kluci, co jdou sousedovi na hrušky. A že on je někdo!

Chodili jsme na lidový kurzy ruštiny – strašná otrava pro lidový masy. Psali tím jejich obrázkovým písmem český slovíčka na tabuli. Havelka kouká a culí se.

„Víte, otče, co je to yhop?“

Oči si můžu vykoukat, až mi to dojde: To je azbukou, pane doktore, to není yhop, to je po našem únor.

„Veliký,“ doplnil. Jasně že velikej. Takle jednou se hrabe v lejtrech. „Tohle je yhop až na půdu,“ povidá a ukazuje mi anamnézu. Tak jsme objevili nemoc.

Ten případ není ani mladej ani starej, jak citrnádle žlutej, vpadlej ksicht, oči dvě jámy. Tintítka. Opravdickej filozof, PhDr. Vypadá jak filozofů futrál, těbůh

s nima. Jméno Novák. Křestní Josef. Člověk milión. Šedá myš. Vyrázili ho, hybaj do výroby. Jseš nespolehlivej? Tady máš ČKD Stalingrad po hubě. Čest práci.

Bezpečák ho doved k mistrovi, ten, di mi s tim někam, rozředí mi normu, doved ho k druhýmu, hele přines radši materiál, chybí. Tohohle si strč za klóbrc.

Táhli náramnejma haluznama od stroje ke stroji, kolem strojů síla obličejů vylisovanejch z PVC, jeden jako druhej, nakloněný nad mašinama, moc šikovný ruce běhaly po hřídelích, po páčkách, kroutily kolečkama, třásly pneumatickejma kladivama, svařovaly a nejtovaly, modrý a červený ohýnky vyskakovaly.

Rád by si šáhnul, něco potěžkal, něco urobil, bejt tak na jeřábu až u stropu a koukal by shora na ty světýlka a čmuchal ten smrad. Jako když zapálíš prskavky na stromečku. Jednou za mala šel prvně do kostela, taky měl vzteka a chtělo se mu spát a měl nahnáno, jestli pánbůh vystoupí z oltáře a udělá něco božího. Třeba spraví budíka, co tátovi trvalo vždycky celý odpoledne a krutě při tom nadával.

Třetí mistr na to šel od lesa: „Využili jsme všecky stroje a zlepšovákama zkrátili výrobu na 78,6 %. Tenhle nám není na nic, soudruhu.“ Čtvrtej, že tady je práce pro echtovný chlapy, že to není držet tužičku, sjel ho pohledem. On pak už jen bloumal mezi mašinama, tuhle něco přistrčil, tamhle odstavil, když chlap něco nes, otevřel mu vrata, našel odvahu a vyšel na dvůr, korzoval s jedněma a s druhějma se vracel. Připadal si jak věčnej koloběh matky přírody.

Takle se hlemejšdil tejden, jemu samýmu to bylo blbý, připadal si jak myš na mlatě. Stál tam sud k nepotřebě, prázdněj, dutej, zbavenej téru, a na ráfku sudu utuhlý černý slzy. To prej měl říct, že nemlich takový měl na krajíčku. Do sudu se opřel a rachotil si to po betonu, prošmejdil snad všecky ty haluzny, co jich tam bylo. Už mu to zůstalo.

Měl svou práci a plnil normu. Teď už mu nikdo nemoh předhazovat, že se vyvyšuje nad dělníky a že má starý buržoazní návyky. Smrad po spáleným železe a věčný dunění sudu ho uspávaly, polobděl a polosnil: Tady u tý louže oleje začíná moře, musí přeplavit svý ba-

rely plný nafty děj se co děj. Pluje proti větru, plaví se s větrem v zádech, až přikodrcá k neslušnému obrázku, co ho někdo křídou namaloval na zem. To Marseille je na dohled, teď se kalupem vylodit. Přeložili barely na vlak. Trandili Evropou, doteď ji znal jen z knížek, kolem samý soustruhy, na Mont Blanku v obrovský vejšce stojí lis, už se sem nevejdete se svejma barelama. Tak si to štrádoval rovnou na Heraklový sloupy, ale nikdo mu neuměl poradit cestu. Má tam namířino, musí tam, protože podepírají celý nebe, aby na něj pořád nepadalo.

„Jak dlouho jste ten sud válel, pane kolego?“ ptal se ho Havelka, když ho vyšetřoval.

„Skoro tři čtvrtě roku, pane doktore.“

„Nešlo to zahrát do autu?“

„Nešlo, pane doktore, kličkovat já nedokážu. Já věřím na osud. Nedělejte si se mnou starosti, nějak se vyližu...“ Už z toho neměl to potěšení. Sedla na něj můra, cucala mu mozek. Když přivazoval loď s barelama k molu, třásl se mu ruce, ztíží si kleknul, neuzved ani kotvu. V noci se vzbouzel mokrej jak myš, křičel ze spaní, do práce chodil zmuchlanej jak papír.

Měli ho na hraní. „Tak kampak dneska, pane doktor? Kterou objížďkou se dáte?“

„Ono na tom nezáleží, kam vás osud zanese,“ říkal, zbylo mu jen žďabek slov k dorozumění. Osud zanese, osud zařídí, osud nedopustí, to máte osud. Tak dostal další jméno: doktor Osud.

„Možná v tom je akustická fixace. Osud – sud, to dunění. Nejspíš symbol, hluboko, až v nevědomí,“ drbal se Havelka za uchem. „Mělo ho to držet nad vodou, ale zatím...“

Obsedantní extrovertní psychouš, species yhop, řek bych já, však tu dělám laboranta celý věky. Vyradýrované papír, ale eště furt z něj vyčteš celý povídky. A takovejch je kolem nás fůra.

Eště ty povídky.